

۷۷

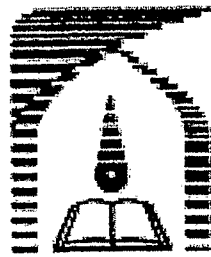
صفت

۱۶

۸۷، ۱، ۱۰، ۸۹، ۵

۸۸ - ۱ - ۲۱

دانشگاه تربیت مدرس
دانشکده علوم انسانی

پایان نامه دوره کارشناسی ارشد زبان و ادبیات عربی

ادبیات مقاومت در آثار و اندیشه غسان کنفانی

مجید حقیقت قره‌قشلاقی

استاد راهنما:

دکتر کبری روشنفکر

استاد مشاور:

دکتر خلیل پروینی

مهر ۱۳۸۷

۱۱۳۳۵۱

وزارت اطلاعات و فرهنگ
تفحص و تایید

۱۳۸۸ / ۱ / ۱۸

بسمه تعالی

تأییدیه اعضای هیئت داوران حاضر در جلسه دفاع از پایان نامه کارشناسی ارشد

اعضاء هیئت داوران نسخه نهایی پایان نامه آقای مجید حقیقت قره‌شلاقی تحت عنوان «ادبیات مقاومت در آثار و اندیشه غسان کنفانی» را از نظر فرم و محتوی بررسی نموده و پذیرش آن را برای تکمیل درجه کارشناسی ارشد پیشنهاد می کنند.

اعضاء	رتبه علمی	نام و نام خانوادگی	اعضاء هیئت داوران
	استادیار	دکتر کبری روشنفکر	۱- استاد راه‌ما
	استادیار	دکتر خلیل پروینی	۲- استاد مشاور
	دانشیار	دکتر عزت ملاابراهیمی	۳- استاد ناظر
	استادیار	دکتر عیسی متقی زاده	۴- استاد ناظر
	استادیار	دکتر عیسی متقی زاده	۵- نماینده شورای تحصیلات تکمیلی:

بسمه تعالی

آیین نامه چاپ پایان نامه (رساله) های دانشجویان دانشگاه تربیت مدرس

نظر به اینکه چاپ و انتشار پایان نامه (رساله) های تحصیلی دانشجویان دانشگاه تربیت مدرس، مبین بخشی از فعالیتهای علمی - پژوهشی دانشگاه است بنابراین به منظور آگاهی و رعایت حقوق دانشگاه، دانش آموختگان این دانشگاه نسبت به رعایت موارد ذیل متعهد می شوند:

ماده ۱ در صورت اقدام به چاپ پایان نامه (رساله) ی خود، مراتب را قبلاً به طور کتبی به «دفتر نشر آثار علمی» دانشگاه اطلاع دهد.

ماده ۲ در صفحه سوم کتاب (پس از برگ شناسنامه)، عبارت ذیل را چاپ کند:
«کتاب حاضر، حاصل پایان نامه کارشناسی ارشد / رساله دکتری نگارنده در رشته _____ است
که در سال _____ در دانشکده _____ دانشگاه تربیت مدرس به راهنمایی سرکار خانم / جناب آقای دکتر _____، مشاوره سرکار خانم / جناب آقای دکتر _____ و مشاوره سرکار خانم / جناب آقای دکتر _____ از آن دفاع شده است.»

ماده ۳ به منظور جبران بخشی از هزینه های انتشارات دانشگاه، تعداد یک درصد شمارگان کتاب (در هر نوبت چاپ) را به «دفتر نشر آثار علمی» دانشگاه اهدا کند. دانشگاه می تواند مازاد نیاز خود را به نفع مرکز نشر در معرض فروش قرار دهد.

ماده ۴ در صورت عدم رعایت ماده ۳، ۵۰٪ بهای شمارگان چاپ شده را به عنوان خسارت به دانشگاه تربیت مدرس، تأدیه کند.

ماده ۵ دانشجو تعهد و قبول می کند در صورت خودداری از پرداخت بهای خسارت، دانشگاه می تواند خسارت مذکور را از طریق مراجع قضایی مطالبه و وصول کند؛ به علاوه به دانشگاه حق می دهد به منظور استیفای حقوق خود، از طریق دادگاه، معادل وجه مذکور در ماده ۴ را از محل توقیف کتابهای عرضه شده نگارنده برای فروش، تأمین نماید.

ماده ۶ اینجانب محمد حقیقت پور دانشجوی رشته ادبیات عرب مقطع کارشناسی ارشد متعهد فوق و ضمانت اجرایی آن را قبول کرده، به آن ملتزم می شوم.

نام و نام خانوادگی: محمد حقیقت پور

تاریخ و امضا: ۱۷/۹/۱۱۵

دستورالعمل حق مالکیت مادی و معنوی در مورد نتایج پژوهشهای علمی

دانشگاه تربیت مدرس

مقدمه: با عنایت به سیاستهای پژوهشی دانشگاه در راستای تحقق عدالت و کرامت انسانها که لازمه شکوفایی علمی و فنی است و رعایت حقوق مادی و معنوی دانشگاه و پژوهشگران، لازم است اعضای هیأت علمی، دانشجویان، دانش‌آموختگان و دیگر همکاران طرح، در مورد نتایج پژوهشهای علمی که تحت عناوین پایان‌نامه، رساله و طرحهای تحقیقاتی با هماهنگی دانشگاه انجام شده است، موارد ذیل را رعایت نمایند:

ماده ۱- حقوق مادی و معنوی پایان‌نامه‌ها/ رساله‌های مصوب دانشگاه متعلق به دانشگاه است و هرگونه بهره‌برداری از آن باید با ذکر نام دانشگاه و رعایت آیین‌نامه‌ها و دستورالعملهای مصوب دانشگاه باشد.

ماده ۲- انتشار مقاله یا مقالات مستخرج از پایان‌نامه/ رساله به صورت چاپ در نشریات علمی و یا ارائه در مجامع علمی می‌باید به نام دانشگاه بوده و استاد راهنما نویسنده مسئول مقاله باشند. تبصره: در مقالاتی که پس از دانش‌آموختگی بصورت ترکیبی از اطلاعات جدید و نتایج حاصل از پایان‌نامه/ رساله نیز منتشر می‌شود نیز باید نام دانشگاه درج شود.

ماده ۳- انتشار کتاب حاصل از نتایج پایان‌نامه/ رساله و تمامی طرحهای تحقیقاتی دانشگاه باید با مجوز کتبی صادره از طریق حوزه پژوهشی دانشگاه و براساس آیین‌نامه‌های مصوب انجام شود.

ماده ۴- ثبت اختراع و تدوین دانش فنی و یا ارائه در جشنواره‌های ملی، منطقه‌ای و بین‌المللی که حاصل نتایج مستخرج از پایان‌نامه/ رساله و تمامی طرحهای تحقیقاتی دانشگاه باید با هماهنگی استاد راهنما یا مجری طرح از طریق حوزه پژوهشی دانشگاه انجام گیرد.

ماده ۵- این دستورالعمل در ۵ ماده و یک تبصره در تاریخ ۱۳۸۴/۴/۲۵ در شورای پژوهشی دانشگاه به تصویب رسیده و از تاریخ تصویب لازم‌الاجرا است و هرگونه تخلف از مفاد این دستورالعمل از طریق مراجع قانونی قابل پیگیری خواهد بود.

۱۳۸۴/۶/۲۱

تقدیم به :

مادر فلسطینی، نخستین زن شهادت طلب در نوار غزه، عضو گردان های «عزالدین قسام»
، «ریم صالح الریاشی» که با وجود داشتن دو فرزند در تاریخ ۲۰۰۴/۱/۱۴ دست به عملیات شهادت
طلبانه زد و با شهادت خود تنی چند از نظامیان رژیم صهیونیستی را به هلاکت رسانید.

تشکر و قدردانی:

بدین وسیله از استاد گرانقدر ، خانم دکتر «کبری روشنفکر» ، استاد راهنمای این بحث که با سعه صدر و صبر و حوصله فراوان ، تمامی مراحل نگارش این بحث را زیر نظر داشته و از استاد مشاور ، آقای دکتر «خلیل پروینی» ، که نه تنها در این بحث بلکه از همان آغاز تحصیل در مقطع تحصیلی کارشناسی ارشد، گره گشای بسیاری از مشکلات نگارنده این بحث بوده و همچنین از برادر عزیزم ، دکتر «سهراب حقیقت» و از همه کسانی که مرا در نگارش این تحقیق یاری کرده اند ، نهایت تشکر و سپاسگزاری خود را اعلام می دارم .

- چکیده :

ادبیات داستانی معاصر فلسطین ، مثل بقیه کشورهای عربی ، حیات خود را در پی ارتباط با ادبیات غرب و تأثیر پذیری از آن آغاز کرد . در پی این ارتباط ، داستان نویسان فلسطینی به ترجمه داستان های غربی روی آوردند . این مسأله باعث شد که این ادبیات بر خلاف شعر معاصر فلسطین از حوادث مهم کشور غافل شود ؛ به طوری که موضوع بیشتر داستان ها و رمان های پیش از فاجعه اشغال ، بعدی تعلیمی و اجتماعی در پیش گرفت . پس از فاجعه اشغال فلسطین نیز به علت شرایط کم نظیر حاکم بر مردم آن کشور، رمانتیسیم بر بیشتر آثار داستانی این دوره سایه انداخت و نوعی فرار از عالم واقع و غوطه ور شدن در خود بر این آثار غالب شد .

اما در نیمه های دهه پنجاه قرن بیستم ، یک نویسنده متعهد به نام «غسان کنفانی» پا به عرصه ادبیات گذاشت . با ورود «غسان» به حوزه ادبیات داستانی ، این نوع ادبی وارد مرحله جدیدی شد . به طوری که داستان نویسی به سبک جدید با داستان ها و رمان های وی شروع شد . چرا که «غسان» تمام عقب ماندگی های این نوع ادبی را در مقایسه با شعر فلسطین جبران کرد و توانست داستان مقاومت را پایه گذاری کند و راه را برای نسل های پس از خود هموار سازد . به طوری که فلسطین و حوادث آن تنها موضوع تمامی داستانهای کوتاه ، رمان ها و نمایشنامه های «غسان کنفانی» می باشد . او تمام عمر کوتاه خود را وقف این مسأله کرد و در این راه به شهادت رسید . وی در آثار داستانی خود تنها یک هدف را دنبال می کرد و آن عبارت بود از « برچیدن تمامی موانعی که فکر بازگشت به وطن را به دست فراموشی می سپارد» . بازگشتی که تنها با سلاح به دست گرفتن و مبارزه مسلحانه میسر خواهد شد .

«غسان کنفانی» در کنار این جایگاه در ادبیات داستانی نقش بارز دیگری نیز دارد . وی توانست پس از گذشت حدود بیست سال ، حصار فرهنگی را در داخل فلسطین بشکند و برای نخستین بار اشعار شاعران داخل فلسطین را در ضمن کتابی منتشر کند و آن شاعران را «شاعران مقاومت» معرفی کند ؛ در حالی که پیش از او کسی این اصطلاح را درباره شاعران فلسطین به کار نبرده بود . در تحقیق نقش پیشگامی «غسان کنفانی» در داستان کوتاه ، رمان ، نمایشنامه ، تاریخ سیاسی فلسطین ، نقد و تحلیل ادبیات معاصر فلسطین (نظم و نثر) و نقد و تحلیل ادبیات صهیونیسم دنبال می شود.

کلمات کلیدی : ادبیات معاصر فلسطین ، ادبیات مقاومت ، ادبیات داستانی ، غسان کنفانی .

فصل اول: کلیات

۱-۷.....	
۱-۱- مقدمه.....	۲
۲-۱- تعریف مسأله.....	۴
۳-۱- اهداف تحقیق.....	۶
۴-۱- سؤالات تحقیق.....	۶
۵-۱- فرضیه ها.....	۶
۶-۱- مواد و روش انجام تحقیق.....	۷
۷-۱- جنبه جدید بودن و نوآوری.....	۷

فصل دوم : فلسطین ۸-۴۲

۱-۲- تاریخچه فلسطین.....	۹
۱-۱-۲- اسلام در فلسطین.....	۱۲
۲-۱-۲- تشکیل دولت یهود و واکنش فلسطینیان به آن.....	۱۴
۳-۱-۲- پیدایش صهیونیسم.....	۲۰
۴-۱-۲- بیانیه بالفور و بی اعتباری آن.....	۲۴
۵-۱-۲- قیمومت فلسطین و بی اعتباری آن.....	۲۷
۶-۱-۲- قطعنامه تقسیم فلسطین و بی اعتباری آن.....	۲۹
۷-۱-۲- نبرد اعراب و اسرائیل.....	۳۲
۱-۷-۱-۲- نبرد ۱۹۴۸ م.....	۳۱
۲-۷-۱-۲- نبرد کانال سوئز.....	۳۴

۳۶..... ۲-۱-۳- نبرد شش روزه

۳۹..... ۲-۱-۴- نبرد اکتبر

فصل سوّم: ادبیات مقاومت فلسطین ۴۳-۱۲۴

۴۴..... ۳-۱- ادبیات مقاومت

۴۶..... ۳-۱-۱- ادبیات مقاومت ؛ تعریف و مفهوم آن

۵۱..... ۳-۱-۲- ادبیات مقاومت و پیدایش آن

۵۸..... ۳-۱-۳- ادبیات مقاومت و جهان اسلام

۶۳..... ۳-۲- شعر معاصر فلسطین

۶۴..... ۳-۲-۱- مرحله اول (۱۸۵۰م-۱۹۱۷م)

۶۹..... ۳-۲-۲- مرحله دوم (۱۹۱۷م-۱۹۲۶م)

۷۲..... ۳-۲-۳- مرحله سوّم (۱۹۲۶م-۱۹۴۸م)

۷۷..... ۳-۲-۴- مرحله چهارم (۱۹۴۸م-۱۹۶۷م)

۸۱..... ۳-۲-۵- مرحله پنجم (۱۹۶۷م-۱۹۸۰م)

۸۵..... ۳-۳- ادبیات داستانی معاصر فلسطین

۸۵..... ۳-۳-۱- پیش درآمد

۹۰..... ۳-۳-۲- رمانتیسیم (پیش از سال ۱۹۴۸ م)

۱۰۰..... ۳-۳-۳- رمانتیسیم (پس از سال ۱۹۴۸ م)

۱۰۳..... ۳-۳-۴- واقع گرایی (پیش از سال ۱۹۴۸ م)

۱۰۵..... ۳-۳-۵- واقع گرایی (پس از سال ۱۹۴۸ م)

۱۰۷..... - نگاهی به گذشته و آینده

۱۰۸..... - موضع انتقادی

- ۱۱۰ - موضع انقلابی .....
- ۱۱۰ - موضع طبقاتی .....
- ۱۱۴ - ۳-۳-۶- رمز گرایی .....
- ۱۱۴ - ۳-۳-۶-۱- پیش درآمد .....
- ۱۱۶ - ۳-۳-۶-۲- رمز گرایی (پیش از سال ۱۹۴۸ م) .....
- ۱۱۹ - ۳-۳-۶-۳- رمزگرایی (پس از سال ۱۹۴۸ م) .....

فصل چهارم : غسان کنفانی ۲۱۲-۱۲۵

- ۱۲۶ - ۴-۱- زندگی شخصی و خانوادگی غسان کنفانی .....
- ۱۲۹ - ۴-۲- گرایش سیاسی غسان کنفانی .....
- ۱۲۹ - ۴-۳- شهادت غسان کنفانی .....
- ۱۳۱ - ۴-۴- زندگی ادبی غسان کنفانی .....
- ۱۳۲ - ۴-۱- معرفی کلی آثار غسان کنفانی .....
- ۱۳۶ - ۴-۲- تحلیل و بررسی ویژگی های موضوعی داستان های کوتاه غسان کنفانی .....
- ۱۴۷ - ۴-۳- تحلیل و بررسی ویژگی های فنی داستان های کوتاه غسان کنفانی .....
- ۱۴۹ - ۴-۳-۱- بُعد رمزی در داستان های کوتاه غسان کنفانی .....
- ۱۶۴ - ۴-۴- تحلیل و بررسی ویژگی های موضوعی و فنی رمان های غسان کنفانی .....
- ۱۶۷ - ۴-۴-۱- تحلیل و بررسی ویژگی های موضوعی رمان «مردانی در خورشید» .....
- ۱۶۸ - ۴-۴-۱-۱- خلاصه رمان .....
- ۱۷۵ - ۴-۴-۲- تحلیل و بررسی ویژگی های فنی رمان «مردانی در خورشید» .....
- ۱۷۶ - ۴-۴-۲-۱- رمز در رمان «مردانی در خورشید» .....
- ۱۸۲ - ۴-۴-۳- تحلیل و بررسی ویژگی های موضوعی رمان «آنچه برایتان مانده است» .....

۴-۴-۴-۴- تحلیل و بررسی ویژگی های فنی رمان «آنچه برایتان مانده است» ۱۸۸

۴-۴-۴-۵- تحلیل و بررسی ویژگی های موضوعی و فنی رمان «به حیفا بر می گردم» ۱۹۳

۴-۴-۴-۶- تحلیل و بررسی ویژگی های موضوعی و فنی رمان «أم سعد» ۱۹۹

- غستان کنفانی در میزان نقد ۲۱۳

- خاتمه و نتیجه گیری ۲۱۷

- پیشنهاد ها ۲۲۱

- خلاصة البحث ۲۲۳

- فهرست منابع و مآخذ ۲۴۷

چکیده انگلیسی ۲۵۶

فصل اوّل: کلیّات

تلاش ملت فلسطین برای آزادی از یوغ استعمار به شیوه های مختلف در ادبیات (نظم و نثر) فلسطین تبلور یافته است. حتی آن را می توان در نوشته های روی دیوار و گاه حتی نوشته هایی با خون نویسندگان مشاهده کرد. این نوع ادبی، ادب مقاومت و پایداری نام دارد و در دعوت به مقاومت فراگیر بر ضد رژیم صهیونیستی، نقشی مهم بر عهده دارد. چرا که مقاومت فرهنگی- ادبی، زمینی مرغوب برای رویش مقاومت و مبارزه مسلحانه بر ضد دشمن صهیونیستی به شمار می رود. ادبیاتی که از همان آغاز مسأله فلسطین، همراه مردمش بوده و نقش هدایت فلسطینیان را به عهده گرفته است.

شعر معاصر فلسطین از همان آغاز، خطر رژیم صهیونیستی را به خوبی درک کرده و در راه بیدار ساختن مردم از این خطر، نقش اساسی ایفا کرده است. اما ادبیات داستانی چنین نقشی را ایفا نکرده است و تنها چند رمان آن هم به طور غیر مستقیم به مسأله خطر صهیونیسم پرداخته اند؛ ولی این ادبیات از اواخر دهه پنجاه قرن بیستم وارد مرحله جدیدی از زندگی خود می شود به طوری که آیینة تمام نمای حوادث و تحولات فلسطین می شود. این مرحله جدید با ورود نویسندة مبارز، «غسان کنفانی» به حوزه داستان پردازی آغاز می شود و با این ورود، ادبیات داستانی فلسطین در قالب داستان کوتاه و رمان از نظر موضوعی و فنی، پیشرفت بی سابقه ای به خود می بیند و همگام با شعر مقاومت فلسطین، رهبری مردم فلسطین را در مبارزات خود علیه رژیم اشغالگر به عهده می گیرد.

شهید «غسان کنفانی» در حوزه های مختلف ادبی، مثل داستان کوتاه، رمان، نمایشنامه، تاریخ

و نقد، وارد شده است و در تمامی این انواع ادبی، در ادبیات معاصر فلسطین، پیشگام است.

داستان نویسی جدید فلسطین به دست «غسان کنفانی» آغاز شد و توانست از نظر فنی در ردیف ادبیات داستانی کشورهایمانند مصر قرار بگیرد .

پرداختن به همه آثار «غسان کنفانی» موضوعی است که می تواند بحث ها و تحقیق های زیادی را به خود اختصاص دهد . لذا نگارنده بحث حاضر پس از مشورت با استاد راهنما و استاد مشاور ، به این نتیجه رسید که ادب مقاومت را در داستانهای کوتاه و رمان های «غسان کنفانی» تحلیل و بررسی کند . برای تهیه منابع لازم این بحث به کتابخانه های مختلفی مراجعه شده است که از جمله آنها علاوه بر کتابخانه های دانشگاه های مختلف تهران ، می توان به کتابخانه دائرةالمعارف بزرگ اسلامی ، کتابخانه مجلس شورای اسلامی ، کتابخانه ملی و نیز کتابخانه دانشکده علوم انسانی دانشگاه فردوسی مشهد اشاره کرد . اما در تهیه منابع مربوط به فصل سوم بحث (غسان کنفانی) با کمبود مواجه شدیم . هر چند منبع اصلی این فصل تجزیه و تحلیل داستانهای کوتاه و رمان های کامل (جلد اول و دوم آثار کامل غسان کنفانی) خود غسان خواهد بود . ولی در قسمت زندگی شخصی و خانوادگی وی منابع کافی به دست نیامد . با این حال مهمترین منابع فصل سوم بحث عبارتند از :

۱- «غسان کنفانی، الكلمة و الجرح» اثر «حیدر توفیق بیضون»

۲- «ثلاث علامات فی الروایة الفلسطينية» اثر «فاروق وادی»

۳- «الرمز فی أدب «غسان کنفانی القصصی» از «خالدة شیخ خلیل»

۴- «نشید الزيتون، قضیة الارض فی الروایة العربية الفلسطينية» اثر «نضال الصالح» و

۵- «الواقعیة فی الروایة العربية فی بلاد الشام» از تألیفات «إبراهیم حسین عبداهادی الفیومی» .

این تحقیق دارای سه فصل است؛ فصل اول به تاریخچه فلسطین اختصاص یافته است؛ فصل دوم به ادبیات معاصر فلسطین اختصاص یافته است که خود این فصل از سه بخش: ادبیات مقاومت، شعر معاصر فلسطین و ادبیات داستانی فلسطین تشکیل شده است و فصل سوم، مختص «غسان کنفانی» است و این فصل به دو بخش: زندگی شخصی و خانوادگی «غسان کنفانی» و زندگی ادبی «غسان کنفانی»، تقسیم می شود و پس از این دو بخش، خاتمه، پیشنهادها و خلاصه بحث، پایان بخش این تحقیق می باشد.

۱-۲- تعریف مسأله

اگر به قبل از تاریخ سال ۱۹۴۸ م، فلسطین نگاه کنیم، خواهیم دید که روند پیدایش رژیم صهیونیستی به طور جدی از قرن شانزدهم میلادی شروع شده بود و پس از مدت مدیدی در سرزمینی به نام فلسطین هویت پیدا کرد. در طول این چهار قرن، منطقه ی خاورمیانه بخصوص فلسطین، آبستن تحولات گسترده ای بود که به علت سست عنصری دولتهای عرب منطقه، تراژدی سال ۱۹۴۸ م، رقم خورد و در جغرافیای سیاسی تحمیلی، دولتی به نام اسرائیل در سطح بین الملل به رسمیت شناخته شد. این امر از سوی مردم فلسطین بی پاسخ نمی ماند و همچنان که ادبیات جغرافیای سیاسی، واژگان و مفاهیم جدیدی را پی ریزی می کند در مقابل ادبیات فلسطین، موجی از ادبیات به نام ادبیات مقاومت در عرصه جهانی مطرح می کند و از نفیر خود، پایداری و جان فشانی های مردم این نقطه از زمین را به گوش جهانیان می رساند.

ادبیات معاصر فلسطین که تقریباً از نیمه دوم قرن نوزدهم (۱۸۵۰م)، شروع شده است به طور کلی به مسائل اجتماعی پرداخته است و با حوادث و مسائل سیاسی جاری فلسطین همراه نبوده است. اما بعد از تراژدی سال ۱۹۴۸ م، ادبیات این سرزمین، تحولات وسیعی به خود دید. مردم فلسطین بعد از اشغال کشورشان توسط رژیم صهیونیستی، دچار نوعی آشفتگی و آوارگی شدند. همین مصیبت ها و

آوارگی‌ها در چند سال اول فاجعه اشغال در ادبیات (نظم و نثر) فلسطین با رویکردی رمانتیک تبلور یافت . با وجود این دیری نپایید که واقع‌گرایی بر کل آثار ادبی سایه انداخت و از دهه شصت تاکنون ، جریان واقع‌گرایانه ، بر بیشتر آثار منثور و منظوم چیره یافته است و به طور همه‌جانبه در خدمت سرزمین از دست رفته و آرمان‌های مردم این سرزمین قرار گرفته است . همین جریان ادبی، یعنی ؛ واقع‌گرایی «ادبیات مقاومت» نام گرفت .

ادبیات مقاومت سال‌ها پیش و از همان آغاز اولین موج مهاجرت یهود (۱۸۸۲م) ، در آثار داستان‌نویسان به عنوان یک مؤلفه - البته در کنار سایر مؤلفه‌ها - مورد توجه قرار گرفت که نمونه بارز آن در رمان «الوارث» (۱۹۲۰م) ، اثر «خلیل بیدس» (۱۸۷۵-۱۸۴۹م) مشاهده می‌شود . هر چند این آثار داستانی به صورت مستقیم به مسئله فلسطین نپرداخته‌اند ، ولی ادبیات داستانی نیز مثل شعر فلسطین ، پس از اشغال فلسطین در خدمت قضیه فلسطین قرار گرفت . تا سال ۱۹۶۶ م ، این داستان‌پردازان و شاعران ، به مکتب ادبی واقع‌گرایی منسوب بودند ، اما در این سال ، «غسان کنفانی» با انتشار آثار این شاعران و داستان‌نویسان در کتاب خود با عنوان « ادب المقاومة فی الفلسطین المحتلة » ، آنان را شاعران و داستان‌پردازان مقاومت نامید . بدین ترتیب «غسان کنفانی» ، ادبیات مقاومت را به عنوان یک مدرسه ادبی در ادبیات عرب معرفی کرد .

«غسان کنفانی» ، داستان‌پرداز ، پژوهشگر ، مبارز و نظریه‌پرداز در عرصه ادبی است که توانست از طریق آثار تحلیلی- پژوهشی خود ادبیات معاصر فلسطین را ادبیات مقاومت بنامد و در حوزه داستان‌نویسی در قالب‌های داستان کوتاه ، رمان و نمایشنامه ، این نوع ادبی را پایه‌گذاری نماید ؛ داستان‌هایی که مؤلفه بارز آنها ، دعوت به مبارزه مسلحانه به عنوان تنها راه باز پس گرفتن سرزمین به سرقت رفته می‌باشد . این ادیب مبارز به خوبی به وظیفه ادبیات در جهت دادن به انتفاضه مردمی پی

برده بود و آن را عاملی مهم در زنده نگاه داشتن مبارزات مردمی و شعله ور ساختن اخگر های مقاومت در برابر رژیم غاصب می دانست . وی پس از سال ها فعالیت در زمینه های سیاسی و ادبی ، سرانجام به دست رژیم صهیونیستی به شهادت رسید و این گونه شد که «غستان» بنا به نظر عده ای صاحب نظر ، ننگ ادبیات عرب را به تمامی پاک کرد ، سست عنصری آن را با خون خود شست و سرانجام خود اسطوره شد .

۳-۱- اهداف تحقیق

۱- آشنایی با ادبیات معاصر فلسطین و تحولات آن و شناخت جایگاه «غستان کنفانی» به عنوان بنیان گذار مدرسه ادبیات مقاومت فلسطین .

۲- معرفی «غستان کنفانی» به عنوان اولین داستان نویس معاصر فلسطینی که در راه آرمان خود به شهادت رسید .

۳- آشنایی با شاخه ای از ادبیات متعهد .

۴-۱- سوالات تحقیق

۱- «غستان کنفانی» چه جایگاهی در ادبیات معاصر فلسطین دارد؟

۲- شاخص ترین مؤلفه های داستان های «غستان کنفانی» کدامند؟

۳- مهمترین ویژگی های فنی ادبیات مقاومت در آثار «غستان کنفانی» کدامند؟

۵-۱- فرضیه ها

۱- «غستان کنفانی» ادبیات مقاومت را به عنوان یک مدرسه ادبی معرفی کرده و در جای جای آثارش

نمود دارد .

۲- شاخص ترین مؤلفه های آثار داستانی «غسان کنفانی»: دعوت به انقلاب فراگیر بر ضدّ دولت جعلی اسرائیل، گذشته فلسطینی و رویکرد او به آینده، انتقاد از کسانی که فرار را بر فرار ترجیح می دهند و پرداختن به طبقه کارگر و کشاورز جامعه فلسطین به عنوان عامل باز پس گیری وطن می باشد.

۳- در آثار داستانی «غسان کنفانی»، رمز گرایی با واقع گرایی در هم آمیخته و انواع ادبی داستانی و نمایشنامه در کنار پژوهش های ادبی، شیوه ای متفاوت را در ادبیات مقاومت و پایداری ارائه می دهد.

۱-۶- مواد و روش انجام تحقیق

این تحقیق با مطالعات کتابخانه ای و تجزیه و تحلیل داده ها به روش توصیفی-تحلیلی صورت

می گیرد.

۱-۷- جنبه جدید بودن و نو آوری

در حوزه شعر مقاومت فلسطین در محافل علمی ایران کتاب ها و پایان نامه ها و مقاله های فراوانی نوشته شده است اما در حوزه نثر مقاومت به ویژه پیشگامان این نوع ادبی کتاب یا پایان نامه ای نوشته نشده است. با توجه به این مسأله و به پیشنهاد دکتر کبری روشنفکر ایران کتاب یا پایان نامه ای به نگارش در نیامده است و از این حیث برای اولین بار به این موضوع پرداخته خواهد شد.

فصل دوم: فلسطين